

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Socialinių išmokų ateities

(2011/C 44/05)

Pranešėjas **Xavier VERBOVEN**

Belgijos Ministro pirmininko pavaduotoja ir socialinių reikalų ir visuomenės sveikatos ministrė Laurette ONKELINX, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, pirmininkauti besirengiančios Belgijos vardu 2010 m. balandžio 29 d. raštu paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

Socialinių išmokų ateities.

2010 m. gegužės 25 d. Komiteto biuras pavedė Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyriui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Kadangi darbas skubus, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas savo 464-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2010 m. liepos 14–15 d. (liepos 14 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Xavier VERBOVEN ir priėmė šią nuomonę 66 nariams balsavus už, 3 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK džiaugiasi, kad socialinių išmokų klausimas nagrinėtas Belgijos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai laikotarpiu surengtoje specialioje konferencijoje. Komitetas pripažįsta, kad socialinė apsauga yra svarbi persikirstymo, socialinės sanglaudos ir solidarumo priemonė, todėl Europos kūrimo procese jai turi būti skiriamas didelis dėmesys. Pagrindinės socialinės teisės visų pirma užtikrina galimybes gauti tinkamas socialines pajamas kilus tam tikrai socialinei rizikai arba socialinę pagalbą ir paramą aprūpinant būstu visiems neturintiems pakankamai išteklių. EESRK primena, kad 2009 m. lapkričio 30 d. EESRK priėmė deklaraciją, kurioje prašo Komisijos įgyvendinti Socialinių veiksmų programą⁽¹⁾ siekiant užtikrinti, kad pagrindinės socialinės teisės būtų garantuojamos taip pat, kaip ir konkurencijos taisyklės ir ekonominės laisvės.

1.2 EESRK norėtų pažymėti, kad socialinė politika yra produktyvus veiksnys. Komitetas dar kartą primena, kad tinkamai parengta socialinė ir darbo rinkos politika padeda skatinti tiek socialinį teisingumą, tiek ekonomikos veiksmingumą ir produktyvumą. Europos socialinio modelio esmė grindžiama ekonominio veiksmingumo ir socialinės pažangos darna⁽²⁾. Piliečių dalyvavimas Europos projekte priklausys nuo šiose skirtingose srityse įgyvendinamos politikos veiksmingumo. Be to, negalima pamiršti, kad socialinė politika atlieka labai svarbų ekonomiką stabilizuojančio veiksnio vaidmenį tiek esant palankioms aplinkybėms, tiek susiklosčius nepalankiai ekonominei konjunktūrai⁽³⁾.

1.3 Dėl ekonomikos ir socialinės krizės dabar kaip niekada reikalinga plataus užmojo Europos strategija iki 2020 m. Šioje naujoje strategijoje, kurią parengė Komisija⁽⁴⁾, 2010 m. birželio 17 d. priėmė Europos Vadovų Taryba, o šių metų rugsėjo mėnesį formaliai patvirtins Europos Parlamentas, nagrinėjamos

keturios sritys: žinios ir inovacijos, tvaresnė ekonomika, užimtumo lygio kėlimas ir socialinė įtrauktis. EESRK pritaria šiam įvairiapusiam požiūriui, kuriuo siekiama paremti *pažangų, tvarų ir integracinį* augimą, tačiau apgailestauja, kad ankstesnėje Komiteto nuomonėje dėl Lisabonos strategijos ateities po 2010 m. pateiktos rekomendacijos neturėjo poveikio tam tikroms sritims, kuriose pastebėta trūkumų. Todėl visų pirma reikėtų parengti *„gaires, kuriose būtų numatyti kiekybiškai įvertinami lyčių lygybės tikslai, sprendžiama menką socialinę apsaugą suteikiančių darbo vietų problema, perėjimas prie nedidelį CO₂ kiekį išskiriančių technologijų ekonomikos, kova su skurdu (taip pat ir dirbančių asmenų), socialinės atskirties prevencija (pvz., derama parama netekusiam darbo asmeniui arba asmens, kuris tapo nedarbingas, galimybės gauti viešąsias paslaugas)“*⁽⁵⁾.

1.4 EESRK palankiai vertina tai, kad strategijoje „Europa 2020“ viena iš gairių specialiai skirta socialinei įtraukčiai ir kovai su skurdu išipareigojant panaikinti bent 20 mln. žmonių skurdo ar atskirties grėsmę⁽⁶⁾. Kadangi 2010 m. paskelbti Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi metai, būtina imtis reikiamų priemonių, kurios padėtų įveikti skurdą jį patiriantiems asmenims.

1.5 Taryba mano, kad geriausia priemonė įveikti atskirtį – turėti galimybę gauti ilgalaikę, kokybišką ir deramą darbo užmokestį garantuojančią darbo vietą. Siekiant sukurti įtraukią darbo rinką reikėtų patvirtinti struktūrą gerinančias priemones⁽⁷⁾. EESRK primena, kad plėtojant socialinį dialogą 2009 m. gruodžio 9 d. pasirašytas bendrasis susitarimas dėl įtraukios darbo rinkos. Šiame bendrajame susitarime pabrėžiamas socialinių partnerių siekis skatinti įtraukias darbo rinkas, kuo geriau panaudoti darbo jėgos potencialą Europoje, didinti užimtumo lygį, gerinti užimtumo kokybę, įskaitant mokymą ir įgūdžių ugdymą.

⁽¹⁾ EESRK nuomonė, OL C 27, 2009 2 3.

⁽²⁾ EESRK nuomonė, OL C 309, 2006 12 16.

⁽³⁾ Europos Komisija, Socialinės apsaugos komitetas, 2010 m. bendra socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties ataskaita, rankraštis 2010 m. vasaris.

⁽⁴⁾ Komisijos komunikatas COM (2010) 2020.

⁽⁵⁾ EESRK nuomonė, OL C 128/3, 2010 5 18, p. 4.4.

⁽⁶⁾ 2010 m. birželio 17 d. Europos Vadovų Tarybos išvados, EUCO 13/10.

⁽⁷⁾ Žr. 5 išnašą.

1.6 EESRK pritaria 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento rezoliucijoje dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties išdėstyta nuomonei⁽⁸⁾: „*aktyvi įtrauktis neturi pakeisti socialinės įtraukties, nes pažeidžiamos grupės, negalinčios dalyvauti darbo rinkoje, turi teisę į orų gyvenimą ir visavertį dalyvavimą visuomenės veikloje, taigi ir į minimalias pajamas bei prieinamas ir įperkamas kokybiškas socialines paslaugas, nepaisant asmens gebėjimo dalyvauti darbo rinkoje*“.

1.7 EESRK primena, kad savo 1989 m. liepos 12 d. nuomoneje dėl skurdo⁽⁹⁾ ragino nustatyti minimalią socialinę garantiją, kuri kartu užtikrintų minimalią socialinę apsaugą skurstantiesiems ir būtų jų socialinei reintegracijai būtinas svirtis. Apgailėstauja, kad pagal šią nuomonę ir 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendaciją dėl pakankamų išteklių ir pašalpų socialinės apsaugos sistemose bendrųjų kriterijų⁽¹⁰⁾ iki šiol nesiimta atitinkamų veiksmų. Todėl EESRK mano, kad socialinės apsaugos srityje turėtų būti numatyta laipsniškai įvesti pakankamų išteklių ir pašalpų garantiją taikant naują priemonę, kuri nustatant būtų atsižvelgta į nacionalinius ypatumus ir kuri veiksmingai paremtų įvairiose valstybėse narėse įgyvendinamą kovos su skurdu politiką. Šiuo požiūriu strategijoje „Europa 2020“ numatytas skurdo mažinimo tikslas yra svarbus svirtis.

1.8 Pajamas pakeičiančių socialinių išmokų klausimu EESRK pabrėžia, kad socialinės apsaugos srityje taikant atvirąjį koordinavimo metodą šiuo metu ne visoms išmokoms skiriamas deramas dėmesys. Apibrėžiant tikslus, taikant bendrus rodiklius ir keičiantis gerąja patirtimi šiuo metodu siekiama reformuoti socialinės apsaugos sistemas kovos su skurdu ir socialine atskirtimi, taip pat pensijų, sveikatos ir ilgalaikės priežiūros srityse. Pasirodo, kad įgyvendinant šį svarbų procesą neatsižvelgiama į bedarbio pašalpas, nedarbingumo išmokas, motinystės pašalpas, taip pat į išmokas, kurias gauna neįgalūs asmenys, nukentėjusieji nuo nelaimingo atsitikimo darbe ar sergantieji profesinėmis ligomis. EESRK rekomenduoja išplėsti socialinės apsaugos srityje taikomą atvirąjį koordinavimo metodą, kad būtų apimamos visos pajamas pakeičiančios socialinės išmokos. Komitetas visų pirma siūlo įvesti stebėsenos sistemą, kuri padėtų nustatyti tinkamą skiriamų išmokų lygį.

1.9 EESRK primena, kad mūsų socialinės apsaugos sistemų modernizavimas turi būti vykdomas užtikrinant veiksmingą paskatų, padedančių didinti darbo pasiūlą, ir priemonių, skirtų užtikrinti tinkamą socialinę apsaugą garantuojant šios srities išlaidų veiksmingumą, pusiausvyrą. Dėl pirmojo aspekto Komitetas norėtų pabrėžti, kad pajamos neturėtų būti vienintelis rodiklis, į kurį reikėtų atsižvelgti. Svarbų vaidmenį turi atlikti ir kiti veiksniai, pavyzdžiui, vaikų priežiūros paslaugų teikimas, veiksmingumas ir kokybė, priemonės, gerinančios žmonių su negalia prieigos sąlygas, darbo ieškančių asmenų įdarbinimo,

mokymo, švietimo ir visuomenės sveikatos infrastruktūra⁽¹¹⁾. Todėl EESRK dar kartą pabrėžia, jog nori, kad būtų stiprinamas atvirasis koordinavimo metodas įgyvendinant įvertinamus socialinės apsaugos tikslus, visų pirma susijusius ne tik su pajamas pakeičiančių socialinių išmokų ar draudimo garantijų normomis, bet ir su galimybe naudotis viešosiomis paslaugomis⁽¹²⁾. Be to, Komitetas konstatuoja, kad taikant atvirąjį koordinavimo metodą socialinės apsaugos srityje neskiriamas deramas dėmesys aktyvumo didinimo sistemų sklaidai. Komitetas rekomenduoja Socialinės apsaugos komitetui parengti ataskaitą ir nustatyti, ar šiomis aktyvumą skatinančiomis priemonėmis iš tiesų užtikrinama solidarumo, atsakomybės ir sanglaudos vertybių pusiausvyrą.

1.10 EESRK norėtų atkreipti dėmesį į tai, kad svarbų vaidmenį galėtų atlikti pilietinės visuomenės atstovai ir socialiniai partneriai sprendžiant visus su socialinės apsaugos sistemos modernizavimu susijusius klausimus, taip pat stiprinant atvirąjį koordinavimo metodą, kuris yra demokratinio proceso išraiška.

2. Įžanga ir aplinkybės

2.1 Socialinė apsauga yra svarbi persikirstymo ir solidarumo priemonė, už kurios organizavimą ir finansavimą atsako valstybės narės. Kadangi visose valstybėse narėse socialinė sistema veikia skirtingai, jai būdinga labai didelė įvairovė. Socialinė apsauga yra labai svarbus Europos projekto aspektas: tai nurodoma Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 9 straipsnyje⁽¹³⁾ ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos⁽¹⁴⁾ 34 straipsnyje, kuriame pripažįstama ir gerbiama:

— pirma, teisė gauti *socialinio draudimo pašalpas ir naudotis socialinėmis paslaugomis, užtikrinančiomis apsaugą motinystės atveju, susirgus, patyrus nelaimingą atsitikimą darbe, esant išlaikytiniu ar sulaukus senatvės, taip pat netekus darbo*;

— antra, teisė į *socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu, kurios leidžia užtikrinti tinkamas gyvenimo sąlygas visiems neturintiems pakankamai lėšų*.

2.2 Socialinės apsaugos tikslas – ne tik užtikrinti deramas pajamas ekonomiškai neaktyviems asmenims arba kilus tam tikrai socialinei rizikai, bet ir aktyviai užtikrinti apsaugą profesinės veiklos keitimo laikotarpiu, visų pirma sudaryti sąlygas sėkmingai integruotis į darbo rinką.

⁽⁸⁾ 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento rezoliucija, 2008/2335(INI).

⁽⁹⁾ EESRK nuomonė, 1989 8 28, OL C 221 ir 2010 5 18 OL C 128/15.

⁽¹⁰⁾ 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendacija 92/441/EEB, 1992 8 26, OL L 245.

⁽¹¹⁾ EESRK nuomonė, OL C 302/86, 2004 12 7.

⁽¹²⁾ EESRK nuomonė, 2010 5 18, OL C 128 ir 2004 12 7, OL C 302/86.

⁽¹³⁾ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 9 straipsnis, 2008 5 9, OL C 115.

⁽¹⁴⁾ Pagrindinių teisių chartija, OL C 364, 2000 12 18.

2.3 2008 m. finansų krizės laikotarpiu socialinės apsaugos sistemos ne tik padėjo apsaugoti Europos piliečius nuo sunkiausių finansų krizės pasekmių, bet ir atliko anticiklinį vaidmenį stabilizuojant ekonomiką⁽¹⁵⁾. Nesant plataus užmojo konvergencijos politikos šioms sistemoms iškiltų pavojus, visų pirma dėl konkurencinės praktikos, kurią plėtoja kai kurios valstybės narės, kurioms socialinių išlaidų mažinimas yra svirtas užsienio kapitalo investicijoms pritraukti. Šis procesas, kuris mokesčių ir darbo užmokesčio požiūriu jau tapo realybe, iš tiesų vis labiau skverbiasi ir į socialinę sritį⁽¹⁶⁾.

2.4 Prieš pradėdant įgyvendinti naująją strategiją „Europa 2020“ būtina priminti, kad vien ekonomikos augimo ir didesnio užimtumo nepakanka didesnei socialinei sanglaudai užtikrinti. Per pastaruosius dešimt metų nelygybė padidėjo, o skurdas ir socialinė atskirtis daugelyje ES valstybių vis dar yra didžiausia problema⁽¹⁷⁾. EESRK taip pat pabrėžia, kad būtina kovoti su šiais reiškiniais įgyvendinant politiką, kuri būtų ne tik reaktivi ir susijusi su išmokomis, bet prevencinio pobūdžio ir iniciatyvi, kad būtų galima imtis priemonių ankstyvajame etape ir taip užkirsti kelią skurdui. Visų pirma turime omenyje vaikų skurdą, kuris gali tapti tolesnio asmens vystymosi ir jo gyvenimo lemiamu veiksmu.

2.5 Socialinės apsaugos, visų pirma socialinių išmokų srityje šiandien susiduriama su keturiais svarbiausiais uždaviniais:

- krizės poveikis, dėl kurio, pirma, padidėjo su nedarbu susijusios išlaidos, kadangi prarasta daug darbo vietų, ir, antra, susidarė sudėtinga viešųjų finansų padėtis. Kad būtų išvengta ilgalaikio nedarbo, būtina toliau modernizuoti socialinės apsaugos sistemas siekiant užtikrinti veikiančių ir saugų pagrindą, garantuojantį galimybes gauti kokybišką darbą ir jį sugrįžti kartu užtikrinant sistemų tvarumą;
- visuomenės senėjimo reiškinys, kuris turės rimtų pasekmių pensijų ir sveikatos priežiūros sektoriui. Kad būtų pasiektas kartų solidarumas, būtina užtikrinti pakankamą pensijų lygį ir investuoti į su šiuo reiškiniumi susijusius poreikius, visų pirma į paramą išlaikomiems asmenims;
- neleistinas skurdo ir nelygybės didėjimas. Naujojoje strategijoje „Europa 2020“ apibrėžti plataus užmojo skurdo mažinimo tikslai. Siekiant juos įgyvendinti daugelyje politinės veiklos sričių būtinos koordinuotos valstybių narių pastangos bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene;

⁽¹⁵⁾ Europos Komisija, Socialinės apsaugos komitetas, *Augimas, užimtumas ir socialinės apsaugos raida ES. Svarbiausios nuostatos*, rankraštis, 2009 m. rugsėjis.

⁽¹⁶⁾ Klaus Busch, „World Economic Crisis and the Welfare State – Possible solutions to reduce the economic and social imbalances in the world economy, Europe and Germany.“, International Policy analysis, Friedrich-Ebert-Stiftung, 2010 m. vasaris.

⁽¹⁷⁾ Žr. 15 išnašą.

— būtinas Europos piliečių gerovės ir socialinės sanglaudos stiprinimas. Pastaraisiais metais Europos piliečiai parodė, kad sieja didelius lūkesčius su nauja veiksminga ir pažangia socialine politika socialinėje srityje ir tikisi tvarumo ekonomikos srityje.

3. Tinkamos pajamas pakeičiančios socialinės išmokos

3.1 Socialinės išmokos, skirtos užtikrinti pajamas nedarbo, išėjimo į pensiją laikotarpiu, susirgus arba dėl negalios, sudaro labai svarbią socialinių apsaugos sistemų dalį. Neatsižvelgiant į jų finansavimo būdus, pagrindinius principus, (draudiminės arba universaliosios išmokos) ar skyrimo tvarką, visų socialinių išmokų tikslas – kilus socialinei rizikai užtikrinti pastovias ir deramas pajamas. Todėl jos suteikia saugumo tiek pavieniams asmenims, tiek ir visai visuomenei. Jas reikėtų vertinti ne kaip našta, o kaip visiems naudingą produktyvią investiciją.

3.2 Dideli sukrėtimai, kuriuos dėl globalizacijos, technologinių permainų, gyventojų senėjimo reiškinio ir neseniai dėl 2008 m. kilusios ekonomikos krizės patyrė Europos ekonomika ir visuomenės, lėmė gilius socialinių apsaugos sistemų, visų pirma pajamas pakeičiančių socialinių išmokų, pokyčius. Pastaruosius dvidešimt metų įgyvendinama vadinamąja modernizavimo politika iš esmės siekiama stabilizuoti įvairių valstybių narių viešuosius finansus ir užtikrinti ekonomikos augimą, visų pirma aukštą užimtumo lygį. Dėl šios priežasties socialinėms pašalpoms suteiktas labai svarbus vaidmuo, t. y. skatinti aktyviau dalyvauti darbo rinkoje.

3.3 Komitetas gerai supranta, kad šiomis išmokomis užtikrinamas apsaugos lygis labai priklauso nuo viešojo finansavimo, kuris dėl ekonomikos krizės ir su gyventojų senėjimu susijusių sprendimų klausimų šiuo metu patiria didelį spaudimą. Vis dėlto Komitetas pabrėžia, kad prieštarauja „visoms iniciatyvoms, galinčioms pakenkti solidarumui, kuriuo remiasi socialinė apsauga ir kuris yra toks reikalingas Europai“⁽¹⁸⁾. Labai svarbu skirti išmokas, kurios iš dalies palaiko gyvenimo standartus, kad būtų užtikrintas geresnis turto ir pajamų paskirstymas ir socialinė sanglauda. Komitetas taip pat nori pabrėžti mechanizmų, skirtų pritaikyti išmokas atsižvelgiant į gyvenimo lygio pokyčius, svarbą. Būtent todėl Komitetas mano, kad taikant atvirąjį koordinavimo metodą būtina įvesti stebėsenos sistemą, kuri padėtų nustatyti tinkamą skiriamų išmokų lygį.

3.4 EESRK prašo įgyvendinti Socialinių veiksmų programą, kuri turėtų būti grindžiama konstruktyviu valstybių narių tarpusavio bendradarbiavimu ir „vengti suvienodinti socialines teises, socialinę apsaugą ir darbo sąlygas“⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁸⁾ Žr. 5 išnašą.

⁽¹⁹⁾ Žr. 1 išnašą.

nuomonės, kad tinkamo šių valstybinių sistemų finansavimo garantija yra aukštas užimtumo lygis ir kai kurių valstybių narių sukurtos papildomos finansavimo priemonės. Šios sistemos pagrįstos solidarumo principu ir skatina skirtingų kartų ir tos pačios kartos atstovų ryšius, kurie padeda užtikrinti socialinę sanglaudą. Be to, jos suteikia galimybę užtikrinti teises į pensiją nedarbo laikotarpiams ir nutraukus profesinę veiklą dėl ligos ar su šeima susijusių priežasčių. Šių sistemų finansinio stabilumo išbandymas buvo 2008 m. finansų krizė.

3.6.4 Šalia šių valstybinių pensijų sistemų atsirado ir papildomų pensijų sistemų. Pastarosios į pensiją išėjusiems asmenims gali užtikrinti papildomas pajamas, todėl turi būti sudaryta galimybė jomis naudotis visiems darbuotojams. Tačiau jos neturėtų būti laikomos alternatyva valstybinių pensijų sistemų tvarumo problemai, nei juo labiau dingstimi jomis abejojti. Įmokų mokėtojų ir į pensiją išėjusių asmenų atžvilgiu svarbu, kad šios papildomos sistemos būtų kuriamos ir diegiamos atsižvelgiant į tam tikrus reikalavimus, visų pirma, kad jos atitiktų kartu su socialiniais partneriais sukurtą Europos reguliavimo sistemą. Jos turėtų ne tik veikti kaip investiciniai fondai, kurių tikslas – užtikrinti asmeninę pensiją, bet ir apimti draudimą iki gyvenimo pabaigos, užtikrinti pajamas ligos laikotarpiams ir netgi netekus darbo ar neatėjus į darbą dėl su šeima susijusių priežasčių. Galimybė naudotis šiomis papildomomis sistemomis turėtų būti užtikrinta visiems sektoriams ar įmonėms darbuotojams. Reikėtų laikytis vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo. Svarbu, kad socialiniai partneriai būtų įtraukti tariantis dėl jų kūrimo ir vykdant jų valdymo kontrolę. Galiausiai reikia stengtis skatinti užimtumui teigiamos įtakos turinčias investicijas ir užkirsti kelią grynai spekuliacinio pobūdžio investavimui.

3.7 Darbingumo netekimas. Ligos ar negalios ištiktiems darbuotojams svarbi socialinės apsaugos sistema

3.7.1 Greta bedarbio pašalpų ir pensijų, trečia pajamas pakeičiančių išmokų kategorija apima išmokas, gaunamas netekus darbingumo, taip pat negalios, nelaimingo atsitikimo darbe ar profesinės ligos atveju. Dėl to kyla klausimas, ne tik kuo tinkamai pakeisti pajamas, bet ir kaip grįžti į savo darbo vietą ar gauti naują darbą. EESRK norėtų priminti savo poziciją, išdėstytą ankstesnėje nuomonėje dėl socialinės įtraukties⁽²⁷⁾. Pajamos yra būtina, tačiau nebūtinai pakankama sąlyga savarankiškam gyvenimui. Daugeliu atvejų, nepaisant šiuo tikslu priimtų teisės aktų, vis dar per mažai dėmesio skiriama žmonių integravimui į profesinį gyvenimą. Praktikoje konsultavimas ir parama ieškant darbo ar grįžtant į darbą dažnai yra sudėtingi ir nepakankami.

3.7.2 Dirbti negalintys asmenys turi būti remiami, kad turėtų pakankamai pajamų oriai gyventi. Todėl skiriant pašalpą turėtų būti atsižvelgiama ne tik į tinkamą gyvenimo lygį, bet ir į specifines išlaidas, kurių asmuo patiria dėl savo ligos ar negalios.

⁽²⁷⁾ Žr. 5 išnašą.

Svarbus vaidmuo šioje srityje tenka toms politikos priemonėms, kuriomis siekiama užtikrinti prieinamas ir kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas, ir toms, kurios skatina vystyti infrastruktūrą ir socialines paslaugas priklausomiems asmenims siekiant užtikrinti jiems orų gyvenimą (plg. priežiūros ir pagalbos paslaugos namuose, trečiojo asmens pagalba ir kt.).

4. Minimalios pajamos ir socialinė įtrauktis

4.1 Dar savo 1989 m. liepos 12 d. nuomonėje dėl skurdo⁽²⁸⁾ EESRK rekomendavo nustatyti minimalią socialinę garantiją, kuri kartu užtikrintų minimalią socialinę apsaugą skurstantiems ir būtų jų socialinei reintegracijai būtinas svirtas. Ši nuomonė cituojama 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendacijoje dėl pakankamų išteklių ir socialinės paramos socialinės apsaugos sistemose bendrųjų kriterijų⁽²⁹⁾, kurioje raginama per penkerius metus įvairių valstybių narių socialinės apsaugos sistemose laipsniškai įvesti pakankamų išteklių garantiją. Praėjus beveik dvidešimčiai metų ir 2010 m. paskelbus kovos su skurdu metais, tenka pripažinti, kad į šiuos prašymus ir rekomendacijas neatsižvelgta. Savo 2008 m. spalio 3 d. rekomendacijoje dėl aktyvios įtraukties⁽³⁰⁾ Komisija patikslino, kad 1992 m. rekomendacija „tebelaikoma Bendrijos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi politikos orientaciniu dokumentu, kurio svarba nesumažėjo, nors dar ne viskas padaryta, kad būtų įgyvendintos visos jo nuostatos“. Vėliau, 2009 m. gegužės 6 d. rezoliucijoje dėl iš darbo rinkos išstumtų asmenų aktyvios įtraukties⁽³¹⁾ Parlamentas „ragina valstybes nares įgyvendinti tinkamą pajamų rėmimo politiką siekiant įveikti skurdą ir socialinę atskirtį; pabrėžia būtinybę nustatyti tinkamo dydžio minimalias pajamas, remiantis rekomendacijomis 92/441/EEB ir 2008/867/EB, kurios turi būti skaidrios, visiems prieinamos ir tvarios ilgą laiką“.

4.2 Remdamasis 1992 m. birželio 24 d. Tarybos rekomendacija EESRK mano, kad ši išteklių garantija turi būti nustatyta atsižvelgiant į gyvenimo lygį kiekvienoje valstybėje. Tai reiškia, kad reikia remtis tinkamais rodikliais, pavyzdžiui, atsižvelgti į vidutines disponuojamąsias pajamas ar pajamų vidurkį valstybėje narėje, namų ūkių vartojimo statistiką, įstatymuose nustatytą minimalų darbo užmokestį, jei toks yra, ar kainų lygį. Šios minimalios pajamos gali, be kita ko, būti derinamos ar papildomos atsižvelgiant į konkrečius poreikius. Tai daugiausia susiję su parama aprūpinant būstui ir politikos priemonėmis, užtikrinančiomis galimybę naudotis kokybiškais sveikatos priežiūros paslaugomis arba išlaidų padengimą prižiūrint labai priklausomą asmenį, kurias jau įgyvendina įvairios valstybės narės. Komitetas pritaria Parlamento iniciatyvai patobulinti 1992 m. Tarybos rekomendaciją patikslinant, kad „socialinė parama turėtų suteikti deramas minimalias pajamas užtikrinti oriam gyvenimui, bent tokio lygio, kuris būtų aukštesnis už skurdo ribą“. Tačiau reikės stebėti galimą minėtos pajamų garantijos, susietos arba nesusietos su atitinkama finansine parama, pavyzdžiui, aprūpinant

⁽²⁸⁾ EESRK nuomonės 1989 8 28, OL C 22 ir 2010 5 18, OL C 128/10.

⁽²⁹⁾ Žr. 10 išnašą.

⁽³⁰⁾ 2008 m. spalio 3 d. Komisijos rekomendacija 2008/867/EB, OL L 307, 2008 11 18.

⁽³¹⁾ Žr. 8 išnašą.

būstu, ir kitų socialinio draudimo išmokų tarpusavio sąveiką. Reikia stengtis, kad socialinio draudimo išmokų gavėjai neatsidurtų mažiau palankioje padėtyje, nes tai sukeltų akivaizdžių neigiamų pasekmių.

4.3 EESRK primena, kad minimalias pajamas reikia nustatyti įgyvendinant aktyvią socialinę įtrauktį ir kokybiškas socialines paslaugas užtikrinančią politiką. Šiuo požiūriu Komitetas remia Europos Parlamento poziciją⁽³²⁾, pagal kurią jis „pataria valstybėms narėms aktyviai nagrinėti minimaliojo darbo užmokesčio politiką siekiant spręsti vis didėjančio skurstančių dirbančiųjų skaičiaus problemą, kad darbas nutolusiems nuo darbo rinkos asmenims būtų viliojanti perspektyva“. Komitetas vis dėlto norėtų patikslinti, kad

negalima neatsižvelgti į asmenų, negalinčių dalyvauti darbo rinkoje dėl savo amžiaus, sveikatos būklės ar negalios, padėtį. Jis pritaria Europos Parlamento požiūriui⁽³³⁾, kad „aktyvi įtrauktis neturi pakeisti socialinės įtraukties“ ir kad turi būti užtikrinta teisė „į minimalias pajamas bei prieinamas ir įperkamas kokybiškas socialines paslaugas, nepaisant asmens gebėjimo dalyvauti darbo rinkoje“.

4.3.1 EESRK mano, kad laipsniškai įvesti pakankamų išteklių garantiją yra būtina norint pasiekti strategijoje „Europa 2020“ iškeltą skurdo mažinimo tikslą, todėl reikėtų numatyti naują priemonę, kuri veiksmingiau paremtų įvairiose valstybėse narėse vykdomą kovos su skurdu politiką.

2010 m. liepos 14 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

⁽³²⁾ Žr. 8 išnašą.

⁽³³⁾ Žr. 8 išnašą.